

Protiv nacionalizma

Anarhistička federacija (AFed)

Ovaj pamflet nastao je u posebnom vremenu i mjestu, potaknut kampanjom izraelske vojske u pojasu **Gaze** krajem **2008.** i početkom **2009.** Kako je broj zločina i mrtvih rastao, dosežući konačnih 1500 mrtvih, nicali su širom svijeta veliki prosvjedi, pa se tako razvijao i značajan prosvjedni pokret u **Britaniji**. Ovaj se pokret manifestirao kroz uobičajene ulične prosvjede u gradovima, val od 28 okupacija sveučilišta širom zemlje i povremene napade na tvrtke za koje se sumnjalo da su umiješane u rat. Nažalost, bilo je i akcija u jasnom antisemitskom tonu. [i]

Članovi **Anarhističke federacije** bili su uključeni na razne načine, prisustvom na uličnim demonstracijama i u nekoliko okupacija. Kao anarhisti, protivimo se ratu, militarizmu i imperijalizmu, te snažan pokret protiv ovih sila vidimo kao ključan dio internacionalizma u akciji i procesa izgradnje samopouzdanja potrebnog za društveni pokret protiv države i kapitalizma.

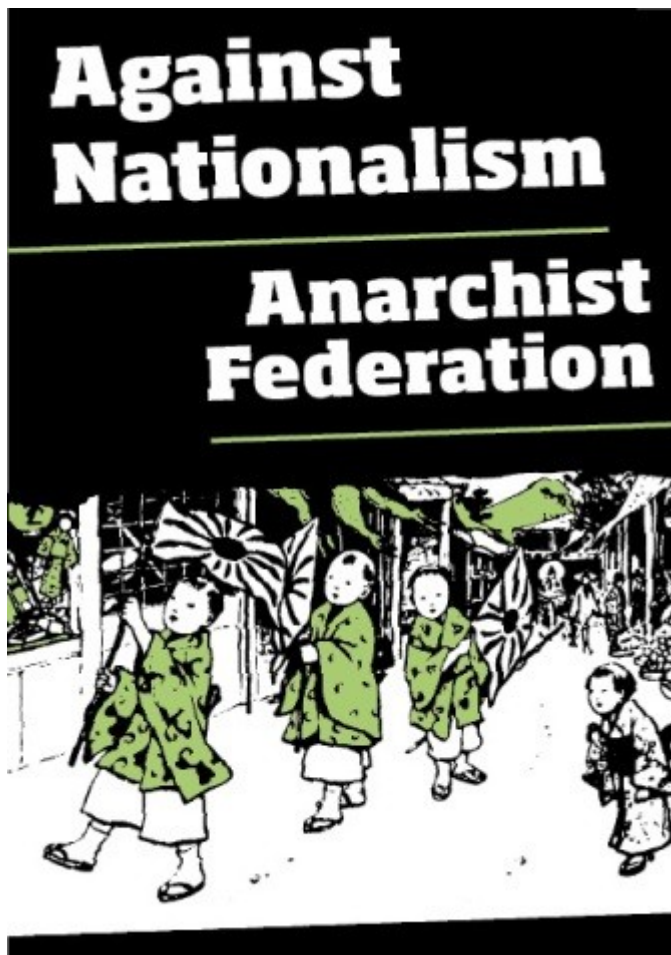
Međutim, nije nam se sviđjelo što se potpora 'palestinskom otporu' – drugim riječima **Hamasu**, Islamskom Džihadu, brigadi Mučenika **Al-Akse** i drugim državotvornim snagama u regiji – pomiješala s legitimnim zgražanjem nad bombama i granatama koje su padale po običnim Gazanima. Ove grupe – koje su pozivale obične **Palestince** da postanu mučenici za naciju* – imaju neporecivu povijest oružane represije radničkih borbi, potlačivanja žena, homoseksualaca i lezbijki, te širenja otrovnih reakcionarnih doktrina nacionalizma i islamizma. Kako je rat mljeo dalje, pokazali su svoje prave boje pokušajima da nasumično ubijaju **Izraelce**, izravnavajući račune sa svojim protivnicima kroz prijeki sud, ubirući političke poene na izbjeglicama kojima nisu dozvolili pristup medicinskoj pomoći preko granice [ii]. Kako su obični Palestinci hrpimice bježali, ignorirajući pozive militantnih grupa i njihovih zapadnjačkih navijača da se bace na žrtvenik i pridruže 'otporu', pravo lice tog 'otpora' postalo je očito.

Kao anarhistički komunisti, mi smo se uvijek protivili nacionalizmu, i uvijek smo zauzimali distancu spram ljevice kroz glasno protivljenje svakom nacionalizmu – uključujući i onaj „potlačenih naroda“. Mi se protivimo ugnjetavanju, eksploataciji i otimačini na nacionalnoj osnovi, kao i imperijalizmu i imperijalističkim ratovima, ali odbijamo upasti u zamku u koju tako često upada ljevica kada se identificira sa slabijom stranom glorificirajući „Otpor“ – kolikogod „kritički“ – a što se lako uočava u lenjinističkim/trockističkim krugovima. Ovaj smo stav zauzeli u prošlosti, po pitanju Sjeverne Irske, i zauzimamo ga i sada, kada se radi o Izraelu/Palestini.

Stoga, da bismo dali kontekst za tekst koji slijedi i pokazali našu analizu na praktičnom primjeru,

dodajemo dva teksta koje su grupe Anarhističke federacije dijelile kao letke tijekom kampanje, a koji su također koristili drugi anarhistički drugovi u **UK-u**, kao što su lokalne grupe anarhosindikalističke 'Solidarity Federation' i 'Organise!' U **Sjevernoj Irskoj**. Nadamo se da će se ovaj tekst rasprostraniti koliko i naši izvorni letci, koji su bili prevedeni na španjolski i poljski te reproducirani čak u **Centralnoj Americi**, te da će otvoriti raspravu u širem anti-državnom komunističkom pokretu.

*Rujan 2009.
Anarchist Federation*

* Kroz čitav tekst, nation je prevedeno kao nacija, a people(s) kao narod(i), iako bi na našem jeziku ponegdje možda bilo uputno odstupiti od tako odabrane dosljednosti, op.prev.

Nacija i nacionalizam

U što god da smo u svakodnevnom životu uključeni, zatičemo se definirani nacionalno. Kada koristimo putovnice, kada apliciramo za posao, kada idemo u bolnicu ili kada ostvarujemo beneficije, nailazimo na naš nacionalni status, i mogućnosti ili ograničenja koja iz njega proizlaze. Kada putujemo, uključimo televizor, otvorimo novine ili razgovaramo, odmah se kategorizacija na nekoliko stotina vrsta ljudi odvija u pozadini našeg uma, nerijetko okupirajući središte naše pozornosti. Pretpostavlja se da svi pripadamo nacionalnoj grupi, te se čak i one ljude koji mogu imati višestruke nacionalne identitete smatra definiranim kroz njih. Podjelu svjetske populacije na pojedine narode, i upravljanje tim narodima po tom ključu, uzima se kao polazište, i čini se to jasnim i neupitnim kao i bilo što što se zbiva u prirodi. Kada

kažemo da smo Britanci, Poljaci, Korejci ili Somalci, osjećamo da opisujemo važan dio onoga što jesmo i kako se odnosimo spram svijeta oko sebe, što nam daje zajedničko svojstvo s nekima a od nekih nas razlikuje.

Birokracija ovaj osjećaj učvršćuje. Nacionalnost je njoj najtemeljnija kategorija – po toj se osnovi odlučuje kojim pravima i privilegijama imamo pristup, jesmo li unutar ili van zajednice državljana koju nacionalizam pretpostavlja, te konačno jesmo li važeća, „legalna“ osoba. Kad se sretnemo s birokracijom, različite definicije koje nam pripisuju zvuče zastrašujuće veliko i važno: rod, nacionalnost i rasa pogotovo. Ove stvari čine se jednako očitim dijelovima onoga što jesmo koliko i boja očiju ili krvna grupa, i uglavnom prolaze nepropitane.

Ali iako se čini kao temeljni atribut nas samih i drugih ljudi, princip nacionalnosti je također u temelju problematičan. Na jednoj razini, on sam sebe definira. Birokraciji nacionalnost jednostavno jest. Ili imaš pravu putovnicu, ispravne potvrde, ili nemaš. Međutim, kao što je slučaj i sa svim društvenim pitanjima, ovdje nemamo posla s nekim 'prirodnim' aspektom ljudskog stanja, nego s oblikom društvene organizacije koji ima i svoje porijeklo i svoje razloge. Dakle, dolazimo pred pitanje „Što je nacija?“

Zdravorazumski smo ponuđeni uobičajenim odgovorom: ljudi dijele kulturu, povijest, porijeklo, zajedništvo, sustav vrijednosti, i obično jezik, što ih čini nacijom. Ljudi unutar nacije dijele jedni s drugima zajedničko svojstvo koje nemaju sa strancima. Iz ove perspektive, svijet je sačinjen od takvih nacija; uvijek je bio i uvijek će biti. Ali ideologija nacionalizma, bez obzira o kojoj 'naciji' razgovarali, jest politička stvar, i opisuje odnos između 'naroda' i države. Naciju-državu smatra se izdankom nacionalne zajednice, njezinih načina obavljanja svojih poslova i instrumentom njezine kolektivne volje i dobrobiti; u najmanju ruku ovo jedan-na-jedan uparivanje nacije i države smatra se uobičajenim, prirodnim i poželjnim stanjem stvari, kao i da sva međunarodna suradnja, poslovanje i organiziranje kreću s te polazne točke. Ova retorika se podrazumijeva čak i u državama koje se ne zamaraju time da se legitimiraju kroz predstavničku demokraciju.

Ali kada pokušamo otkriti kvalitete koje neke kolektivitete ljudi čine nacijom a druge ne, nailazimo na probleme. Kada pokušamo artikulirati u čemu bi moglo biti „britanstvo“, „gambijanstvo“ ili „tajlandanstvo“, u neprilici smo. Nacionalisti će nuditi prijedloge, ali to su uvijek trendovske banalnosti, bile to 'čast', 'lojalnost', 'poštenje', ili što god da je u điru. Ukazat će se na nekoliko ikoničkih institucija nacije, a još će ih više biti ignorirano. Nacionalizmi na ovoj razini nisu političke ideologije, nema jasnog modela uređenja društva, nema jedinstva principa ili programa; pretpostavljeno jedinstvo je proizvoljno.

Nema opažljivih pravila za jasno definiranje što ljude spaja u naciju, umjesto u druge oblike zajedničkog. Uobičajeni preduvjeti su zajednički jezik i kultura. Ali kulturu je teško definirati, i često nalazimo onoliko kulturne različitosti u populacijama unutar nacije koliko i između nacija. Uzima se da dva Han Kineza imaju zajedničko da su Kinezi i da među njima postoji prirodna solidarnost po toj osnovi, iako govore međusobno nerazumljive 'dijalekte'. Slično tome, razumijevanje kontinuiteta između povijesne 'nacionalne kulture' i onoga što zaista postoji zahtijeva zaključivanje upitne uvjerljivosti – na primjer, kako to netko iz Atene, tko govori moderni službeni grčki nastao iz atičkog, izražava istu onu kulturu koja je sagradila Akropolu (grčku kulturu bez grčke nacije)? Ova 'nacija' mora često uključiti i one koji ne zadovoljavaju njene tobožnje definirajuće attribute; regionalne, jezične, kulturalne, religijske i ponekad 'nacionalne' manjine. Ova činjenica, da nacije-države često sadrže jednako varijacije unutar svojih geografskih granica kao i van njih, očita je u mnogim postkolonijalnim afričkim državama ili na primjer u Indoneziji, ili čak na manje egzotičnim mjestima poput Švicarske.

Bez obzira na to, nacionalisti često pitanje reduciraju na narativ o 'ljudskoj prirodi', po kojoj se 'narodi' ne mogu miješati bez konflikta, pa je 'samoodređenje' nacija kroz svoje nacionalne države prirodna stvar. Takvo razmišljanje obično je uvaljano u pseudo-znanost o rasi, pozivanja na povijesne 'eto-zato' priče i promašene naturalističke mitove. Reći da su 'narodi' definirani svojim antagonizmom prema drugim 'narodima', ali da su antagonistični jer su različiti 'narodi' jest cirkularno zaključivanje. Još uvijek nema jasnog razloga zašto neke grupe zaslužuju nacionalni status a druge ne. Antagonizam između nekih metropolskih područja starijeg je porijekla od nacionalnih antagonizama, ali stanovnici tih područja ne dobivaju na osnovu toga nacionalni status.

Štoviše, postoje zemlje, kao što je Madagaskar, i područja, kao što su veliki komadi Latinske Amerike, gdje je 'rasa' populacije miješana. Na Madagaskaru, 'madagaskarski narod' je ustvari lokalni miks afričkih i austronezijskih doseljenika. Isto vrijedi i za manje egzotične lokacije. 'Engleski narod' je mješavina od valova osvajanja i doseljavanja, a njihova pretpostavljena 'nacionalna kultura' još je veći mješanac od genetske 'rase'.

Nacionalizam je, stoga, čudna stvar koja je prisutna svugdje, intuitivni 'zdrav razum' ali nemoguć da se precizno opiše, temeljni princip za strukturiranje čitave svjetske populacije, ali princip koji je neodrživ pri pomnijem pregledu.

No, nije uvijek bilo ovako. Većinu povijesti ljudi nisu imali posebnu nacionalnost, ili dvije, koja bi odredila njihovu osobnost na tako fundamentalan a opet neodređen način, a kamoli kakav nacionalizam da je prati. Iako nam 'zdrav razum' govori da su nacionalne podjele stare koliko i čovječanstvo, stvarnost je zapravo prilično drugačija. Nacionalizam je kreacija modernog svijeta, i povezana je s razvojem određenog tipa društva, koji je danas rasprostranjen cijelim svijetom i totalan u svojem dosegu – kapitalizam.

Porijeklo nacionalizma

Kapitalizam i moderna nacija-država razvili su se istovremeno i na istom mjestu, u Europi od **16.** do **19.** stoljeća. Evolucije nacionalne države i kapitalizma su spojene, svaka katalizirajući razvoj one druge. Kapitalizam se pojavio u određenom vremenu i mjestu ne slučajnošću nego zato što su bili spremni uvjeti da ga izrode; zahtijevao je fragmentiranu arenu natjecateljskih država s ugrađenim merkantilističkim interesima (iako još zadugo to nisu bile 'nacije' koje mi prepoznajemo), i zbog tog razloga razvio se u Europi umjesto u Otomanskom carstvu, Manču Kini ili bilo kojem drugom od kopnenih carstava koja su dominirala velikim dijelom svijeta.

Kao i kapitalizam, ni ideja moderne nacionalne države nije se pojavila niotkud, već se razvila iz postojećih uvjeta. Međutim, kapitalizam kao totalan ekonomski sustav i svijet suverenih nacija-država historijske su novosti, koje stoje u kontrastu s dugom poviješću feudalnih i imperijalnih državnih oblika. Moderna nacija-država proizvod je revolucija **18.** st. koje su označile pad feudalnog perioda i uspon kapitalizma kao svjetskog sustava. Ali fenomen nije pao s neba uništenjem Bastilje [1], nego je bio njegovan i razvijan kako se i sam kapitalizam razvijao i sazrijevao.

Tehnološke inovacije povezane s najranijim razvitkom kapitalizma postavile su temelje za potonji razvoj nacionalizma. Proizvodnja i cirkulacija tiskanih knjiga bila je jedna od najranijih kapitalističkih industrija. Jednom kada je početno tržište Europljana koji znaju latinski jezik postalo zasićeno, proizvodnja knjiga na lokalnim jezicima orijentirana prema malom ali rastućem pismenom sloju u Europi imala je važnu ulogu u stvaranju jezika administracije i visoke kulture, i temelja onoga što će se moći proglašavati 'nacionalnom kulturom' u kasnijim stoljećima – sa značajnim državotvornim implikacijama u slučajevima Njemačke i Italije. Reformacija (koja također svoj uspjeh zahvaljuje onome tiskarske industrije) kombinirana s rastućom moći trgovačke klase u imperijalnim državama – čiji je pak uspjeh u razmjeni roba bio uporište kapitalističkim društvenim odnosima u Europi – vodila je uspostavljanju nekoliko država koje nisu bile ni dinastičke monarhije niti gradovi-države. Nisu to bile nacionalne države razvijenog kapitalizma, ali su bile značajni koraci k njima.

Trgovci na veliko i malo i bankari koji su nekada poslovali na marginama feudalnih ekonomija igrali su sve centralniju ulogu kako su se europska carstva širila svijetom. Njihov zanat u pljačkanju kolonija – i bogatstava i robova – osigurao im je ključan značaj za funkcioniranje njihovih ekonomija, a rastuća dominacija europskog imperijalizma im je povećavala broj, bogatstvo, i političku značajnost. Njihova gustoća u Sedamnaest provincija Nizozemske potaknula je tamošnju pobunu, te je kasnije proglašenje Nizozemske republike **1581.** bilo najava onoga što slijedi. Komercijalni uspjesi trgovaca imperijā uvišestručivali su njihov utjecaj u matičnim društvima. U Britaniji je ograđivanje zajedničke zemlje [3],

razvoj industrije pod pritiskom trgovine i poraz malih proizvođača u natjecanju s pionirima industrijskog kapitalizma stvorilo radničku klasu lišenu imovine koja nije imala izbora nego raditi za privatne poslodavce – drugim riječima to je dovelo do uspostavljanja pravog kapitalizma. Industrijski kapitalist zamijenio je trgovca na mjestu glavnog igrača buržoaske klase.

Istovremeno s početkom kraja feudalnog svijeta, i tranzicijom u svijet usmjeren na interese sve jače kapitalističke klase, redefinirana je i država. Era monarha i podanika zamijenjena je erom 'građana'. Razdoblje natjecanja među dinastijama zamijenilo je razdoblje natjecanja među nacijama. Nakon revolucija u Francuskoj i Americi, učvrstila se liberalna koncepcija države koja postavlja temelje nacionalizmu. Nije to bilo programatski, i nije ni bilo potrebno da bude, jer nije donesena na svijet iz umova intelektualaca, nego iz potreba klasnog društva u razvoju da stvara uvjete za svoje vlastito perpetuiranje.

Ideja je artikulirana u francuskoj Deklaraciji o pravima čovjeka [4] iz **1795**. ovako:

„Svaki je narod nezavisan i suveren, koliki god da je broj individua koje ga sačinjavaju i opseg teritorija kojeg zauzima. Ova suverenost je neotuđiva.“

Ovakvo razumijevanje uloge države stajalo je u kontrastu s apsolutizmom ranijih razdoblja. Sada je „narod“ bio taj koji je suveren, ne osoba vladara postavljena od božanstva. Ali tijekom ovog perioda nije bilo jasne definicije što čini 'narod'. Bila je cirkularna, i ovisila je o teritoriju i populaciji postojećih država, jer se u ovo vrijeme još nije mnogo napravilo u pokušajima da se definira nacionalna pripadnost ili 'narodi' na jezičnim, kulturnim ili rasnim osnovama. Bilo je to gotovo uvijek pitanje praktičnosti. 'Znanost' i literatura na temu nacionalnog definiranja doživjet će eksploziju tek stoljeće kasnije.

Kada bi se u ovom stadiju ipak događali pokušaji definicije, kao na primjer u drugoj polovici **18**.st, nacije se razumijevalo bazirano na dominaciji pojedine države. Francuska Enciklopedija, djelo za koje se obično smatra da sadržava bit prosvjetiteljske misli prije revolucije, koja je tiskana u tomovima **1750**-ih i **60**-ih, upravo na taj način definira nacije. Nije se pretpostavljala etnička, jezična ili kulturna homogenost – prosvjetiteljskim teoretičarima nacija nije ništa više nego velik broj ljudi okružen uređenim granicama gdje su svi podložni istom režimu zakona.

Revolucija je gradila na naciji podanika da stvori naciju građana (odnosno državljana, citizens, op.prev); nacijom su postali oni sposobni i voljni za uvjete državljanstva, izražene kroz državu. Ovakvo shvaćanje sačuvano je još uvijek u retorici – ako već ne u praksi – nacionalizma jedne od nacija stvorene u revolucijama **18**.st: Amerikanci su oni koji pristaju uz 'amerikanstvo' i teže biti Amerikancima. Za buržoaske revolucionare, teoretska zajednica 'građana' – kako god da bila definirana – predstavljala je suverenitet općeg interesa protiv uskih interesa krune, iako naravno to nije bio tako i u klasnom sustavu nad kojim su oni predsjedali.

Razumijevanje nacionalnosti kroz etničke, kulturne i lingvističke posebnosti došlo je kasnije, tijekom intelektualnih debata o tome što čini naciju, i koje 'nacije', kako god definirane, zaslužuju da se izražavaju kroz nacionalnu državu. Jednom kad je princip države kao ekspresije suverenog 'naroda' uspostavljen, proces definiranja 'naroda' se intenzivirao kroz **19**.st. Politički teoretičar John Stuart Mill mnogo je razmišljao nad kriterijima zajedničkog etniciteta, jezika, religije, teritorija i povijesti. No uza sve diskusije mislioca odakle 'narod' potječe, pitanje se uglavnom shvaćalo u praktičnom smislu. Koji 'narodi' bi trebali biti nacije bilo je pitanje njihove opstojnosti (viability), a narodi koji su bili održivi bili su često zapravo oni postojeći. Kvalificirani novi narodi trebali su ekonomsku i kulturnu bazu da bi bili održivi, kao što je bio slučaj s Italijom i Njemačkom u drugoj polovici **19**.st. Teško pitanje pretvaranja populacija u narode, a naroda u nacije proizvelo je samo maglovite odgovore, ali se većinom oslanjalo na veličinu populacije, veze s prethodnom državom, postojanje vitalne kulturne elite (kao kod Nijemaca i Talijana), i najvažnije, povijest ekspanzije i ratovanja, koja ima moć da stvori ono vanjsko protiv čega se treba ujediniti. Irska je bila iznimna po svome ranome nacionalnom pokretu onog tipa kakav će se tek kasnije pojaviti – zaista je to bio arhetipski model za nacionalizme proizvedene kasnijih godina, kao što je indijski ili baskijski. Međutim provedivost nauma ovog pokreta redovito je odbijana na praktičnim osnovama.

Svejedno se većina ovih 'naroda' koja će kasnije oformiti 'nacije' još nije vidjela u nacionalnom smislu, niti je smatrala moralnim zastranjenjem što im vladaju elite koje govore drugi jezik, iz glavnog razloga što nije postojao jedinstveni nacionalni jezik u svijetu lokalnih dijalekata i široke nepismenosti. Čak je i uloga 'službenih' jezika imala malo zajedničkoga sa statusom modernih nacionalnih jezika. Oni su produkt svrsishodnosti, i nemaju mnogo veze s 'nacionalnom sviješću'. To je bilo tako već duže vremena. U Engleskoj, primjerice, jezik elite mijenjao se iz anglosaksonskog u latinski, u normanski, pa u hibrid normanskog francuskog i anglosaksonskog što je rani engleski. Jezik elita bio je nevažan nepismenoj populaciji podanika. Čak i u kasnijim periodima slika je bila ista – **1789.** samo je 12% francuskog stanovništva govorilo 'ispravan' francuski, dok polovica nije uopće govorila ikakav oblik francuskog. Iako je zajednička elitna kultura na talijanskom jeziku bila esencijalna za stvaranje talijanske države u **19.**st, u vrijeme ujedinjenja talijanski jezik govorilo je samo 2.5 % 'Talijana'; stanovništvo je uglavnom govorilo mnoštvom dijalekata koji su često bili međusobno nerazumljivi.

Bilo je u ranijim stoljećima povremenih i ograničenih pokušaja da se ispričaju priče o porijeklu nacije – kao što je priča koja je kružila u Francuskoj **16.**st. o porijeklu Francuza (tj. njihove elite) koje seže do Franaka ili do Troje. No, one su bile ograničene na male pismene krugove i služile su da opravdaju kraljevska i/ili aristokratska prava, prava koja su bila branjena mnogo češće, efektivnije i popularnije pozivanjima na božanske naredbe ili rimske prethodnike. Ove priče nastale su kao posljedica komunikacije među malom pismenom elitom koja je dijelila isti jezik i institucionalne privilegije, te su početna točka nacionalizma kasnijih stoljeća. One nikako nisu bile znak moderne, narodne 'nacionalne svijesti'. Nedostajala im je narodna motivirajuća snaga nacionalizma, shvaćanje da bi država trebala izražavati dobrobit nacije u cjelini, i ustrojstvo te nacije na razini puka. Kad su se stare dinastije pokašale prilagoditi modernom nacionalizmu u doba njegove dominacije, učinile su to na svoju propast: Kaiser Wilhelm II, iako sve više marginaliziran tijekom Prvog svjetskog rata, postavio se kao nacijin prvi Nijemac, dakle implicirajući neki oblik odgovornosti njemačkom narodu i nacionalnom interesu – pa odatle zaključak da nije ispunio tu odgovornost, baš onaj zaključak koji je doveo do njegove abdikacije. Takve ideje bile bi nezamislive ranijih godina kad je pravo Kaisera bilo nepovredivo i nikome odgovorno.

Kako je **19.**st. teklo, razvijala se ideja da svi narodi imaju pravo na samoodređenje, bez obzira na pitanja vitalnosti, održivosti (viability). Talijanski nacionalist i filozof Giuseppe Mazzini postavio je formulu 'svakom narodu država, i samo jedna država za svaki narod' da razriješi 'nacionalno pitanje'. Ovaj način razmišljanja konsolidirao se prema kraju stoljeća, u isto vrijeme kako je nacionalizam ušao među mase. Množina nacionalnih pokreta i pokreta 'nacionalnog oslobođenja' kasnog **19.** st. je zaprepašujuća – u ovom su periodu nastali cionistički, indijski, makedonski, gruzijski, belgijski, katalonski i mnogi drugi pokreti, iako je posve drugo pitanje jesu li ovi pokreti imali ikakve moći da pokrenu širu populaciju. Iako su i u ranijim periodima postojale neke etničke ili jezične grupe koje su sebe vidjele na neki način drugačijima od svojih susjeda, prijevod ovoga u potrebu da baš svaka grupacija ima svoju državu bio je nova pojava. Pa čak i prije toga, to 'zajedničko' što je korišteno da se definira nacija, kako god da ju se shvaćalo, nastalo je u modernom periodu – moderni tisak, obrazovanje, transport i komunikacije vodili su prema eroziji lokalne jezične varijacije i prema javnoj kulturi koja će stvoriti uvjete da se ideja nacije primi. To ne bi bilo moguće u ranijim razdobljima kada nije postojala infrastruktura potrebna da se unište kulture koje su mogle biti specifične od sela do sela. Nacionalni jezik, često preduvjet za funkcionalan nacionalizam, bio je suvremen izum, koji je zahtijevao povećanu pismenost, cirkulaciju ljudi i propadanje skučenih mjesnih i feudalnih odnosa, kao što smo vidjeli. Suprotno fantazijama nacionalista, koji vide zajednički jezik kao glavnu vezu na kojoj se bazira nacionalna država, zajednički nacionalni jezik bio je kreacija moderne države u razvoju.

U zadnjim dekadama devetnaestoga stoljeća već se učvrstila ideja da svaki 'narod' ima moralno pravo na vlastitu nacionalnu državu. Brige oko održivosti koje su određivale ranije debate, nestale su. Sad je to bilo 'pravo narodā', definirano na bilo koji način, na svoju državu. Biti pod vlašću drugog naroda ili njegovih predstavnika smatralo se užasnim (barem u teoriji – imperijalizam je imao vlastitu logiku). Baš tijekom ovog perioda zadobile su etničke i jezične definicije 'nacije' dominaciju nad ranijim oblicima. Natjecateljske imperijalne nacije-države suvremenog kapitalizma bile su potpuno formirane, a pokreti koji su pozivali na otpor i odcjepljenje od njih vidjeli su svoju aktivnost i krajnje ciljeve u stvaranju novih nacionalnih država.

Razvoj modernog nacionalizma bio je vezan uz činjenicu da je moderna kapitalistička država, sa svojom eksploatiranom populacijom na višem stupnju obrazovanja nego u feudalno doba, tražila od svojih građana više nego od pasivnog seljaštva ranijih perioda. Ona je trebala društveno ujedinjujuću snagu, i da bi integrirala radničku klasu u državni režim trebala je aktivnu vjernost stanovništva, a ne siromašku pasivnost seljaka. Izum patriotizma zadovoljio je ovu potrebu. Svijest o, i odanost 'domovini', 'otadžbini' ustalila se u svim europskim nacionalnim državama zadnje trećine 19.st. Razvoj termina 'patriotizam' govori nam sve što trebamo znati. 'Patrie', 'domovina', što čini osnovu riječi, definirala se prije Francuske revolucije jednostavno kao lokalno područje odakle netko potječe, bez nacionalnih implikacija. Krajem 19. st. to je zamišljena zajednica nacije, koja zahtijeva masovnu participaciju. U kombinaciji s novom pseudoznanosti o rasi, koja je postala toliko važna smjenjujući poganstvo kao opravdanje za imperijalna razvlašćenja lokalnih stanovnika, rodila se ideologija nacionalne supremacije.

Ovaj princip dosegao je svoj apogej u Prvom svjetskom ratu i u periodu koji je uslijedio. Šovinizam kasnog devetnaestog stoljeća pretvorio se u ideologiju totalnog rata, mehaniziranog klanja između militariziranih nacionalnih blokova. Svaki aspekt života bio je podređen 'nacionalnom interesu': unutarnje sporove trebalo je staviti po strani kako bi nacija trijumfivala i – s obzirom da je svaka država u sukobu tvrdila da vodi obrambeni rat – preživjela. Po završetku ovog kapitalističkog krvoprolića, europska je karta bila prekrojena po nacionalnim linijama. Pokušalo se u praksi provesti ideal 'svakom narodu država' te je 'wilsonovski idealizam' 'nacionalnog samoodređenja' postao geopolitička stvarnost. [5] Raspad Austro-Ugarskog carstva na nove nacionalne države bio je pokušaj da se razriješi problem 'potlačenih naroda'. Pokušaj nije uspio, zbog razloga koji su sastavni dio nacionalizma – ove nove države nisu bile homogene, već su i same bile pune novih manjina.

Kada se princip 'samoodređenja' 'naroda' jednom prihvati, nema mu kraja, pa otud rapidno rasprostranjenje antagonističkih manjinskih nacionalizama širom svijeta, od kojih su pošteđene tek poneke zemlje. Temeljni princip nacionalizma je da nacionalni kolektivi ljudskih bića imaju pravo na samoodređenje kroz 'svoju' naciju, ali kad se u to krene, nemoguće je definirati koje to točno grupe ljudi jesu 'nacije' a koje nisu, a stalno sve manje i manje grupe zahtijevaju to pravo.

Nacionalizam je dakle nešto s vrlo stvarnom poviješću i porijeklom. Njegova moć leži u tome što se predstavlja kao prirodno stanje stvari, i u pretpostavci da su nacionalne podjele i nacionalna određenost prirodan dio ljudskog života, uvijek bile i bit će. Anarhisti stvari vide bitno drugačije. Isti povijesni period koji je stvorio naciju-državu i kapitalizam stvorio je i nešto što nedostaje u nacionalističkom računu – razvlaštenu klasu najamnih radnika čiji su interesi suprotni onima kapitalističke nacionalne države: radničku klasu. Ova klasa koja je primorna boriti se za svoj interes protiv kapitala nije 'narod', nego egzistencijalni položaj unutar kapitalizma, i kao takva nadilazi nacionalne granice. Ovaj antagonizam vodio je do razvoja revolucionarnih perspektiva koje su izazivale svijet kapitalizma, predlažući potpuno drugačiji svijet. Jedna od tih je i naša perspektiva, anarhistički komunizam.

Zašto se anarhisti protive nacionalizmu?

Anarhisti iz tradicije klasne borbe (komunističke tradicije), kao što smo mi iz anarhističke federacije, ne gledaju svijet kroz sukobljene nacije, nego kroz klase. Ne vidimo svijet nacija u sukobu, nego klasa u sukobu. Nacija je dimna zavjesa, fantazija koja skriva borbu klasa koja se odvija unutar nacije i transnacionalno. Iako ne postoje stvarne nacije, postoje stvarne klase sa svojim vlastitim interesima, i te klase treba razlikovati. Stoga, ne postoji jedinstven 'narod' unutar 'nacije', i ne postoji zajednički 'nacionalni interes' koji ih ujedinjuje.

Anarhistički komunisti ne protive se nacionalizmu samo zato što je vezan uz rasizam i ognjištarsko licemjerje. On nedvojbeno potiče te stvari, i mobilizirao ih je tijekom povijesti. Organiziranje protiv njih ključan je element anarhističkog političkog djelovanja. Ali nacionalizam ih ne treba da bi funkcionirao. Nacionalizam može biti liberalan, kozmopolitski i tolerantan, definirajući 'zajednički interes' 'naroda' na načine koji ne zahtijevaju jednu 'rasu'. Čak i najekstremnije nacionalističke ideologije, kao što je fašizam, mogu koegzistirati s prihvaćenošću multirasnog društva, kao što je slučaj s brazilskim integralističkim pokretom. [6] Nacionalizam se okoristi onime što pali – iskoristit će kakav god površan atribut ako je učinkovit za povezivanje društva. U nekim slučajevima koristi se grubim rasizmom, u drugima je sofisticiraniji. Manipulira postojećim stanjem za svoje ciljeve. U mnogim zapadnim zemljama, službeni multikulturalizam je ključan dio javnih politika te se uz njega razvio popratni multikulturni nacionalizam. Zajednička 'nacionalna kultura' postaje službeni multikulturalizam sām, koji dopušta integraciju 'građana' u državu bez pribjegavanja sirovom monokulturalizmu. Da je nacionalistička retorika kapitalističke države i najotvorenija, najtolerantija i potpuno anti-rasistička, anarhisti bi joj se opet protivili.

To je zato što je nacionalizam, u suštini, ideologija klasne kolaboracije. Služi da stvori zamišljenu zajednicu sa zajedničkim interesom pritom skrivajući stvarne, materijalne interese klasa od kojih je stanovništvo sačinjeno. 'Nacionalni interes' je oružje protiv radničke klase, i pokušaj da se one nad kojima se vlada okupi za interese njihovih vladara. Ideološka i ponekad fizička mobilizacija stanovništva masovnih razmjera u ime zajedničke i centralne nacionalne značajke obilježila je ratove **20.** i **21.** st. – najnoviji primjeri su krvoproliće u Iraku opravdano u ime zapadnjačke demokratske kulture, i jačanje domaće države u ime obrane britanskih i američkih tradicija slobode i demokracije od islamskog terora.

Konačno, anarhističko suprotstavljanje nacionalizmu proizlazi iz jednostavnog principa. Radnička klasa i klasa poslodavaca nemaju ništa zajedničko. To nije samo slogan, nego stvarnost svijeta u kojem živimo. Klasni antagonizam je inherentan dio kapitalizma, i postojat će bez obzira na teoretiziranja intelektualaca i političkih grupa o njegovom postojanju ili nepostojanju. Kod klase ne radi se o tvom akcentu, tvojim potrošačkim navikama, ili je li tvoj ovratnik plav ili bijel. Radnička klasa – koju se ponekad naziva proletarijat – je klasa bez vlasništva, klasa koja nema kapital, klasa ljudi koji nemaju kontrolu nad općim uvjetima svojeg života, i ničega od čega bi mogli živjeti osim sposobnosti da rade za plaću. Oni mogu posjedovati kuću i automobil, ali i dalje moraju prodavati svoju radnu sposobnost poslodavcu, u zamjenu za novac koji trebaju da bi živjeli. Njihovi interesi su specifični, objektivni i materijalni: dobiti od svojih poslodavaca više novca za manje rada, i priskrbiti bolje životne i radne uvjete. Interesi kapitala su direktno suprotni: izvući od nas više rada za manje novca, rezati i smanjivati troškove kako bi ostvarili veći profit i od svojeg novca dobili još više novca brže i učinkovitije. Klasna borba je natjecanje između tih interesa. Čak su i neproizvodna radna mjesta oblikovana tim pravilima, jer su to temeljni principi kapitalističkog društva. Interesi kapitala izražavaju se kroz one koji imaju moć, a ovi su obvezni skrbiti o tim interesima da bi sačuvali vlastitu moć – to su vlasnici privatnog kapitala, šefovi koji odlučuju u ime privatnog kapitala, i država koja je potrebna da na pijedestal stavi i brani privatno vlasništvo i vlasnička prava.

'Nacionalni interes' je jednostavno interes kapitala unutar određene države. To je interes vlasnika društva, koji pak može izražavati samo temeljnu potrebu kapitala – akumuliraj ili umri. Kod kuće, njegova je uloga da pripitomi one unutar društva koji bi se mogli suprotstaviti – radničku klasu. Taj antagonizam, inherentan kapitalizmu, anarhisti smatraju sposobnim da pokrene društvo ka nadilaženju kapitalizma. Mi

se moramo boriti u našem interesu da bismo dobili ono što trebamo kao ustupke od kapitala. Ova dinamika se odvija bez obzira jesu li oko nje konstruirane razrađene teorije ili nisu. Radnici u Kini i Bangladešu koji okupiraju tvornice i sukobljavaju se sa snagama države ne rade to nužno zato što su upoznati s revolucionarnom teorijom, nego zato što ih uvjeti života na to prisiljavaju. Slično tome ni klasna solidarnost ne postoji zato što su ljudi dobrotvorno raspoloženi, već zato što im je solidarnost u interesu. Kapitalisti imaju državu – zakon, sudove i zatvore. Mi imamo samo jedni druge. Sami možemo ostvariti malo, ali zajedno možemo prouzročiti potres u svakodnevnom funkcioniranju kapitalizma, što je moćno oružje. Naravno, klasne borbe su rijetko čiste i besprijekorne – mogu biti prekrivene licemjerjem i različitim frakcijskim interesima. Zadatak je revolucionarnih grupa i anarhističke organizacije na radnim mjestima da se bore s tim tendencijama, da doprinesu razvoju klasne svijesti i borbenosti te da upotpune proces kojim se nadilazi podjele kroz zajedničke borbe u sklopu borbi većeg opsega.

Vladajuća klasa je potpuno svjesna ove problematike, i svjesno djeluje prema svojim interesima. Solidarnost je jedina stvar kojom im možemo zaprijetiti, i zbog toga država poduzima mnogo da nas usmjeri da djelujemo protiv naših vlastitih interesa. Nacionalizam je jedno od njihovih najvećih oružja što se toga tiče, te je tako služio važnoj povijesnoj svrsi. Nacionalizam nas postrojava za naše neprijatelje, i zahtijeva da ignoriramo vlastite interese, kao radničke klase, u obranu interesa nacije. On vodi pripitomljavanju radničke klase, navodeći ljude iz radničke klase da se identificiraju u i kroz naciju i da kroz nju traže rješenja svojih problema. No kao što već znamo, to nije neizlječivo i konačno: okolnosti mogu natjerati ljude da djeluju u svojem interesu, i kroz taj proces ideje se razvijaju i mijenjaju. Da uzmemo dramatičan primjer iz povijesti – radnici iz cijelog svijeta odmarširali su **1914.** u rat da kolju jedni druge da bi već od **1917.** nadalje usmjerili oružje na svoje gospodare u internacionalnom valu štrajkova, pobuna, ustanaka i revolucija.

Svakako, nacionalizam je otrov kojemu se treba opirati zubima i noktima. To je ideologija pripitomljenja. To je oružje protiv nas. To je organizirana ognjištarska ograničenost, dizajnirana da radničku klasu – koja je kao položaj unutar ekonomskog sustava internacionalna – razdijeli po nacionalnim linijama.

Konačno, čak i ako stavimo postrani naše principijelno i teorijsko suprotstavljanje nacionalizmu, ideja ikakvog smislenog nacionalnog samoodređenja u modernom svijetu je idealizam. Nacije se ne mogu samoodrediti kada su podložne svjetskom kapitalističkom tržištu, a oni koji oblikuju svoj politički program u smjeru ponovnog zadobivanja nacionalne suverenosti kontra svjetskog kapitalizma, kao što su suvremeni fašisti i njihovi suputnici, u potrazi su za nedostižnim zlatnim vremenom prije modernog kapitalizma. Moderni svijet je integriran, u njemu se međunarodna 'suradnja' i sukobi ne mogu lako odvojiti, a izraženi su kroz međunarodne institucije i organizacije kao što je UN, WTO (Svjetska trgovinska organizacija), Svjetska banka, EU, NATO, itd. Nacionalistička maštarija je prazna koliko i reakcionarna. Anarhisti joj se zato protive. Vratit ćemo se ovome kasnije.

Prije nego nastavimo, potrebno je preduhitriti učestalu i pogrešnu 'kritiku'. Mi se ne zalažemo za monokulturu. Ne stremimo k tome da bogatu raznolikost ljudskog kulturnog izraza standardiziramo u anarhističkom društvu. Kako bismo i mogli? Prirodno miješanje kultura protivi se fantazijama nacionalista. Nacionalni blokovi nisu neprobojni za kulturni utjecaj, i kultura se širi i miješa s vremenom. Ideja samostojnih nacionalnih kultura, koju zastupaju nacionalisti, jest mit. Umjesto ovoga mi predlažemo slobodnu razmjenu kulturnog izražavanja u slobodnom, bezdržavnom komunističkom društvu kao posljedicu borbe protiv države i kapitalizma.

Anarhistički komunizam mora se suprotstaviti nacionalizmu glasno i jasno. Mi ne falsificiramo internacionalizam. Internacionalizam ne znači suradnju između kapitalističkih nacija, ili nacionalnih radničkih klasa, nego znači fundamentalnu kritiku ideje nacije i nacionalnosti.

Ljevica i 'nacionalno pitanje'

Suvremeni prizor gdje ljevičarske grupe izražavaju potporu reakcionarnim organizacijama i državama nešto je što se često kritizira, iz više smjerova i iz više razloga. Kada samozvani socijalist navija za organizacije poput Hamasa, skandirajući „svi smo mi Hezbolah“ na antiratnim demonstracijama, podržavajući režime koji suzbijaju radničke borbe, zatvaraju i likvidiraju aktiviste radničke klase, tlače žene i proganjaju homoseksualce i lezbijke, odbojnost je sasvim opravdana. Ali način razmišljanja koji ovo uopće omogućuje ima dug pedigree. Način na koji su se marksistički pokreti prilagodili nacionalizmu, i u mnogim slučajevima funkcionirali kao babice nacionalističkih pokreta i nacija-država (jednako loših kao i na Zapadu), predstavlja temelj suvremenog 'antiimperijalističkog' nacionalizma. Da bismo razumjeli i ispravno se postavili spram modernih 'ratova za nacionalno oslobođenje' ključno je razumijevanje odnosa između radničkog pokreta i nacionalizma.

Sam Marx nije, kao ni kod mnogih drugih pitanja, ostavio jednu jasnu poziciju koju bismo mogli točno uzeti za kategorički 'njegovu'. Komunistički manifest, iako iznosi očito nekomunistički program, završava sa slavnim pozivom „Proleterci svih zemalja, ujedinite se!“ izražavajući internacionalističko protivljenje kroćenju radničke klase nacionalizmom. Istovremeno, Marx i Engels su dijelili liberalno-nacionalistički pogled po kojem stvaranje nacija jest konsolidacija, a ne dezintegracija. Poznata je Engelsova izjava da iz tog razloga ne vjeruje u opstanak Čeha kao nezavisnog naroda. Neko su vrijeme Marx i Engels podržavali 'nacionalno oslobođenje' Poljske (znači, pokret za nezavisnost kojeg su predvodili aristokrati) iz strateških razloga – radi zadavanja udarca autokratskoj Rusiji i, po njihovom viđenju, obrane kapitalističkog razvoja pa time i preduvjeta za socijalizam u Zapadnoj Europi. Njegov stav o Irskoj obilježen je istim taktičkim razmatranjima. Rasprava o ispravnosti ili neispravnosti ovog pristupa je akademska, i nije u domeni ovog pamfleta. Ali jasno je da je Marx umnogome odražavao raširene poglede liberalnog nacionalizma ranog do srednjeg 19. st, kako smo ga gore ocrtao.

Zahtjev za nacionalnim samoodređenjem kao pravom primio se i na ljevici, pa su debate o 'nacionalnom pitanju' animirale Drugu internacionalu, otkada potječe i čuveni konflikt po tom pitanju između Lenjina i marksistkinje rođene u Poljskoj, Rose Luxembour. Lenjinove pozicije bile su tipično kontradiktorne, iako je o tome uglavnom argumentirao na sličan način kao i Marx – nacionalno oslobođenje treba podržati utoliko ukoliko ono pomaže razvoju radničke stvari i preduvjeta za socijalizam. Svejedno, boljševici su glasno podržali 'pravo naroda na samoodređenje', nakon donošenja rezolucije Druge internacionale kojom je podržano 'potpuno pravo svih naroda na samoodređenje'.

Rosa Luxembour se protivila ovom viđenju. Ona je uvidjela da je 'nacionalna nezavisnost' pitanje sile, ne 'prava'. Za nju je diskusija o 'pravima' na 'samoodređenje' bila utopistička, idealistička i metafizička; u njoj se referiralo ne na materijalnu sukobljenost klasa već na svijet buržoaskih nacionalnih mitova. Bila je posebno rezolutna po tom pitanju protiveći se poljskim socijalistima koji su koristili Marxovu raniju (taktičku) poziciju kao trajni blagoslov za svoj nacionalizam.

Ipak, boljševici su bili ti koji su osvojili vlast u Rusiji, vodeći kontrarevoluciju u toj zemlji. Po završetku građanskog rata, podržavanje 'prava naroda na samoodređenje' dovelo je do nekih zanimljivih eksperimenata u 'nation-buildingu' (upletanje neke svjetske sile u stvaranje ili preoblikovanje država, iz vlastitog interesa, op. prev.), usporedivih s nastojanjima Woodrowa Wilsona i Versajskog ugovora u Europi nekoliko godina prije. [7] Stvaranje 'nacionalnih administrativnih jedinica' za razne ne-ruske narode unutar novoproglašenog SSSR-a bilo je rezultat pretpostavki sovjetskih birokrata, a ne nekakve volje Uzbeka, Turkmena i Kazaka za nacionalnošću. Naravno, kako je taj državno-kapitalistički režim pod kontrolom boljševika ugušio Rusku revoluciju, sustavno uništavajući ili kooptirajući kako samoupravne organe koje je radnička klasa za sebe razvila tako i revolucionare koji su ih branili (kao što su anarhisti), to je pitanje postalo nevažno, budući da su boljševici marili jedino za svoju vlast. Kao i njegov zapadni rival, SSSR je koristio retoriku 'samoodređenja' i 'neovisnosti' da proširi vlastitu sferu dominacije.

Svejedno, princip da narodi imaju inherentno pravo na samoodređenje protiv 'nacionalnog

podjarmljivanja' postao je dominantan i zdravorazumski u radničkom pokretu, kao i u široj populaciji.

Borbe za nacionalno oslobođenje

Konsolidiravši svoju vlast po završetku građanskog rata, boljševička je politika začas preuzela nacionalistički karakter, kako se i moglo očekivati. **1920.** su boljševici dali potporu buržoaskom nacionalističkom pokretu u Turskoj pod vodstvom Kemal Paše zbog udara koji bi njihova pobjeda zadala britanskom imperijalizmu. Ovo je bio prvi stadij korištenja podrškama 'anti-imperijalističkim' 'borbama za nacionalno oslobođenje' kao boljševičke geopolitičke strategije. Za radničku klasu u Turskoj to je bilo katastrofalno, jer je nova turska republika energično gušila štrajkove i prosvjede. Slično je i široka potpora Kuomintangu, kineskom nacionalističkom pokretu, dovela do pokolja nad ustankom radnika u Šangaju. Nova vladajuća klasa u Rusiji nudila je svoju podršku takvim anti-radničkim snagama u ime obrane revolucije. Neke od ovih snaga oličile bi svoj državni kapitalizam bojama komunizma, ali su svejedno predstavljali pokrete koji teže uspostavi opstojnih nacionalnih država s eksploatacijom radničkom klasom i (državno-) kapitalističkom ekonomijom robne proizvodnje.

Ovakav razvoj duboko je utjecao na ljevicu širom svijeta, uklapajući podršku 'borbama za nacionalno oslobođenje' kao podrazumijevanu zdravorazumsku ideju u radničkom pokretu. Ovo ne važi samo za razne vrste državnih socijalista – trockista, maoista i staljinista – nego je imalo utjecaja i na neke anarhiste.

Za staljiniste, čija je politika u svakom slučaju imala nacionalizam u krvi, 'borbe za nacionalno oslobođenje' mrsile su planove SAD-u, u korist SSSR-u koji je te borbe materijalno i politički podržavao vodeći se svojim imperijalističkim ciljevima. Za maoiste i one pod utjecajem Kubanske revolucije, potrebno je uništiti zapadni imperijalizam kroz nacionalno oslobođenje, kako bi se omogućilo seljačko-radničkim pokretima iz tih zemalja da rapidno razviju svoje ekonomije u (kako kažu) korist stanovništva. Što se trockista tiče, razvijene su razne historičke sheme koje objašnjavaju zašto je imperijalizam, kako ga je Lenjin opisao, najviši oblik kapitalizma, i zašto je poraz imperijalizma od snaga nacionalnog oslobođenja od interesa za socijalističku stvar.

Ovome se pridružio i uspon koncepta Trećeg svijeta (Third-Worldism, op.prev) **1960-ih**, koji je umnogome bio refleksija nad neuspjehom tadašnjih nemira da se materijaliziraju u revolucionarni pokret, a što se vremenski poklapalo s raspadom Zapadnog kolonijalizma. Nastavljajući smjerom Lenjinovih tekstova, smatralo se da zapadnjačkom radničkom klasom dominira 'radnička aristokracija' bazirana na izvlačenju bogatstva iz žrtava imperijalizma, i da nada za socijalizam leži u 'samoodređenju' ne-zapadnjačkih naroda. Relativistička podrška egzotičnim pokretima zbog njihovog otpora 'imperijalizmu', reduciranom na imperijalizam SAD-a, nastavlja se i do današnjega dana, i može ju se zamijetiti u oduševljenošću zapadnjačkih ljevičara reakcionarnim islamistima.

Ovo viđenje je naravno pogrešno i reakcionarno, jer stavlja nacionalni antagonizam ispred klasnog antagonizma. Ali u periodu poslije Drugog svjetskog rata međunarodna postkolonijalna ljevica imala je praktički monopol nad pokretima nacionalnog oslobođenja. Staljinizam se odavno namjestio u paradni nacionalizam, umnogome nerazpoznatljiv u svojoj retorici od običnoga fašizma. Ljevica je zauzela vodeću ulogu u antifašističkim pokretima u Europi za vrijeme rata, što je tim grupama dozvolilo da ususret oslobođenju posegnu za nacionalističkom kabanicom i da se postave kao vodeći predstavnici oslobođene 'volje' naroda. Šokantan primjer je vodeća uloga koju je u grčkom otporu za Drugog svj. rata imao staljinistički i domoljubni EAM-ELAS [8], koji se nije skanjivao da javno likvidira anarhističke borbe i vrši umorstva nad rivalima u pokretu otpora i radničkom pokretu. U poslijeratnom razdoblju, združenje ljevičarstva i patriotizma odredilo je lijevi karakter raznih kolonijalnih pokreta nacionalnog oslobođenja, čineći nacionalizam ključnom komponentom međunarodne ljevice, a ljevicu babicom nacionalnih pokreta diljem svijeta.

Nažalost, ni anarhisti nisu imuni od takvih viđenja. Mnogi anarhisti su izvodili obranu borbe za 'nacionalno oslobođenje' – tj. borbe za jednu formu države umjesto druge – kroz argumentaciju protiv opresije, što je osnova anarhističke politike. Po njihovom rasuđivanju, kako se anarhisti protive različitim potlačivanjima suvremenog svijeta; eksploataciji radničke klase, potlačivanju žena i seksualnih i etničkih manjina, moramo se tako protiviti i kada jedna nacija tlači drugu. Ima neke osnove za ovo u anarhističkoj tradiciji, kao na primjer u Bakunjinovoj poznatoj izjavi: „svaka nacionalnost, velika ili mala, ima neporecivo pravo da bude što jest, da živi u skladu sa svojom prirodom. To pravo jednostavno proizlazi iz općeg principa slobode“. [9] Suvremeniji primjer je tvrdnja Murraya Bookchina u časopisu Society and Nature da se „nijedan lijevi slobodar...ne može protiviti pravu podjarmljenog naroda da se ustanovi kao autonoman entitet—bila to konfederacija... ili nacionalna država s hijerarhijskim i klasnim nejednakostima.“

Na sličan način ljevičari često miješaju protivljenje imperijalističkom ratu s podrškom nacionalnom oslobođenju, ili barem zamućuju razgovor do te mjere da je konfuzija neizbježna. Pa se tako opravdana užasnutost takvim ratovima obrće naglavce, i iz pozicije protiv rata prelazi u poziciju za rat – kako ga vodi slabija strana. Povijest je krcata primjerima, od nekih prosvjednika protiv rata u Vijetnamu koji skandiraju ime sjevernovijetnamskog vođe Ho Ši Mina, do nekih ljevičara koji proglašavaju 'svi smo mi sada Hezbolah' za vrijeme protesta protiv bombardiranja Libanona od strane izraelske države.

Valja se usprotiviti ovoj podršci za slabiju državu ili državu u nastajanju. Nacionalni otpor nema esenciju, ne postoji esencijalni nacionalni duh koji se utjelovljuje kroz nacionalnooslobodilačke snage. Postoje stvarne organizirane snage s vlastitim namjerama i ciljevima – da uspostave određeni oblik eksploatacijske države, s određenim frakcijama koje njome upravljaju. Nacija nije nešto primordijalno pa se suzbija, nego narativ kojeg je konstruirala kapitalistička država tijekom svojeg razvoja. Iako imperijalna struktura izrasta kao dio aparata za eksploataciju nad radničkom klasom na zahvaćenom području, reorganizacija ovog eksploatacijskog aparata u korist 'domaće' države jest reakcionaran cilj. Kao što smo vidjeli, logika nacionalizma inherentno je reakcionarna, jer služi da klase sveže skupa u jedan nacionalni kolektivitet. Štoviše, u jednostavno praktičnom smislu, princip nacionalizma nema kraja; nove 'neovisne' države uvijek sadržavaju manjine kojima se njihovo 'nacionalno samoodređenje' uskraćuje. Kao drugo, oblici eksploatacije koje uspostavljaju „domaći“ vladari nakon borbe za nacionalno oslobođenje nisu na konkretnoj razini ni po čemu poželjniji od metoda „stranaca“. Radnike u Sjevernoj Koreji tlači njihova rođena „komunistička“ država, po brutalnosti usporediva s europskim fašističkim diktaturama 20.st, radnike u Vijetnamu eksploatira kapitalistička izvozna ekonomija, radnike u Zimbabveu, slobodne od britanskog imperijalizma, sada vreba gangsterski „domaći“ režim. Nije teško naći još mnogo primjera. Sve ove zemlje doživljavaju klasnu borbu većeg ili manjeg intenziteta. Klasna borba dio je tkiva kapitalizma, uključujući i despotski državni kapitalizam po boljševičkom modelu, i to će biti tako bez obzira je li suprotstavljena vladajuća klasa u bilo kojem periodu dolazi iz „domaćih“ redova ili ne.

Uz to, ove 'oslobođene' države, zbacivši nacionalnu opresiju Zapadnog kolonijalizma, dokazuju kako su posve sposobne pokretati vlastite brutalne ratove. Slučaj Vijetnama je poučan. Odmah nakon ponovnog ujedinjenja 1976, do kojeg je došlo nakon povlačenja američkih trupa 1973, Vijetnam se upetljao u niz ratova širom indokineskog potkontinenta. Počelo je s brutalnim teritorijalnim ratom s Crvenim Kmerima, koji su na vlast došli nakon brutalnog američkog bombardiranja Kambodže. Taj je rat završio vijetnamskom okupacijom Kambodže. To je dovelo do vijetnamske dominacije nad regijom, uz podršku sovjetskog imperijalizma. Laos je praktično bio klijentska država Vijetnama, koji je zadržao vojne baze u zemlji i prisilio vladu Laosa da prekine veze s Kinom. 1979, kao posljedica rata Vijetnama i podčinjene mu Kambodže, i raznih pograničnih incidenata i sukobljenih teritorijalnih pretenzija, Kina je izvršila invaziju na Vijetnam, što je dovelo do desetaka tisuća poginulih i devastacije sjevernog Vijetnama.

'Oslobođenje' naroda od jarma imperijalizma vodilo je daljnjim ciklusima rata u drugim dijelovima svijeta, pa su se mnogi nacionalni pokreti 20. stoljeća usmjeravali protiv novih, postkolonijalnih država, umjesto zapadnih sila. Šri Lanka je primjer kako se na još nezacijeljene ožiljke zapadnog imperijalizma nadovezao sukob za vlast između vladajućih klasa različitih etničkih skupina, što je zemlju gurnulo niz spiralu rata i etničko-nacionalističkog nasilja u koje su suparnički nacionalni pokreti bacili 'svoje' radničke klase da se međusobno bore.

Britanska imperijalna uprava na Šri Lanki bila je uspostavila sustav predstavnštva po etničkim zajednicama u legislativnom vijeću Otoka sredinom 19. st, začevoši tako antagonizam između manjinskih Tamila i većinskih Sinhaleza koji traje do današnjeg dana. Nakon uvođenja općeg prava glasa, i kasnije davanjem nezavisnosti nakon Drugog svj. rata, pristup se Tamila – koji su prije toga bili u upravi prezastupljeni – privilegiranim pozicijama suzio, pojačavajući separatističko raspoloženje koje je nastajalo uslijed sve veće diskriminacije tamilske manjine. Sinhaleška vlada je svojom kolonizacijom tamilskih govornih područja, proglašenjem sinhaleškog službenim jezikom i zabranom tamilskih knjiga, novina i časopisa uvezenih iz indijskih tamilskih regija postavila temelje za ustanak tamilskih militantnih skupina i šrilankanski građanski rat.

Rast u brojčanosti militantnih skupina kao što su poznati Oslobodilački tigrovi tamilskog Elama (LTTE) potaknut je stvarnim nedaćama s kojima su Tamili bili suočeni, posebno nakon pogroma Crnog srpnja 1983. u kojima su masakrirane stotine Tamila. Međutim, ideja da je LTTE zaštitnik tamilske nacionalne samoobrane blijedi kad se sjetimo da su neke od najranijih njihovih meta bile rivalske tamilske nacionalističke te komunističke skupine, kao što je Oslobodilačka organizacija tamilskog Elama, koju je LTTE praktički uništio. Nakon što je LTTE postao de-facto vlada u brojnim tamilskim područjima, okomio se na novostvorenu manjinu – šrilankanske muslimane, koje su etnički očistili iz regije kroz deložacije, prijetnje a kasnije i masakre, uključujući rafalnu paljbu po muškarcima, ženama i djeci zaključanima u džamiji. Značajan broj sinhaleških radnika koji su ostali u područjima pod LTTE-ovom kontrolom zadesila je slična sudbina. Nacionalizam, čak i onaj 'potlačenih naroda', ne nudi ništa do daljnjih rundi nasilja i konflikta, podjele radničke klase po nacionalnim linijama, i njihovog žrtvovanja 'nacionalnom interesu', bilo postojeće države ili one u nastajanju.

Odsutnost zapadnog imperijalizma ne donosi mir, a nacionalno oslobođenje ne vodi samoodređenju, koje je nemoguće u kapitalističkom svijetu. To je zbog same prirode nacionalne države, koja je po prirodi imperijalistička.

Sve su nacije-države imperijalističke

'Imperijalizam' ima dugu povijest. Njegovi oblici i varijacije sežu u prošlost koliko i oblici i varijacije države i klasnog društva. Budući da ta riječ opisuje mnoge različite projekte mnogih različitih država u različitim periodima, moramo razjasniti što ona znači u kontekstu razvijenog kapitalističkog društva. Rimsko carstvo bilo je drukčije od Britanskog carstva; suvremeni imperijalizam je opet drukčiji. To ne znači da je imperijalizam nešto što se ne može identificirati. Ipak, moramo fenomen koji opisujemo definirati preciznije.

Moć klasičnih imperija staroga vijeka proizlazila je od osvajanja zemlje i iskorištavanja njezinih resursa. Kontinuitet između državne kontrole zemlje i imperijalne moći učinila je imperijalizam starih carstava arhetipom, najbazičnijim i najočitijim oblikom imperijalizma.

'Vanjska politika' suvremenih kapitalističkih država čini se svjetovima daleko od toga. Ali u modernom svijetu, imperijalizam je usađen u funkcioniranje države kao i u bilo koje vrijeme u povijesti. Funkcioniranje i narav imperijalizma mijenjali su se zajedno s ekonomskom organizacijom društva kojega su dio. Kao što je oblik države u poljoprivrednom robovlasničkom društvu drukčiji od onoga u razvijenom kapitalističkom društvu, tako je također drukčiji i imperijalizam te države. Ali usprkos mnoštvu promjena koje su se u svijetu otada zbile, država ostaje akter suvremenog imperijalizma. Ova tvrdnja može se doimati čudnom u svijetu gdje su vodeće sile po svojem ustroju liberalne demokracije, koje šalju bezbrojne dužnosnike na bezbrojne sastanke, skupove, forume i u međunarodne organizacije. Bez obzira, imperijalizam je apsolutno od vitalne važnosti za funkcioniranje kapitalističkih društava, a njegov je uspjeh neodvojiv od uspjeha vodećih sila.

Pritisci kapitalizma transformirali su imperijalizam koji mu je prethodio i koji ga je uzgojio. Val spekulativnih investicija koji se izlio iz Europe od **1850**-ih, jer je kapital tražio profitabilna ulaganja, intenzivirao je imperijalističku aktivnost, a države prisilio da zaštite i reguliraju interese kapitala u svojim nacionalnim okvirima. To se pojačalo nakon **1870**-ih. Stavljanje Indije pod direktnu britansku vlast nakon što je pobuna ugrozila njezine interese jedan je rani primjer (prije toga Indijom je vladala 'British company'); a 'grabež nad Afrikom' od **1880**-ih do Prvog svj. rata predstavljala je definitivnu transformaciju 'neformalnog imperijalizma' prijašnjih desetljeća u sustav direktne vladavine u kojem su imperijalne sile među sobom razdijelile svijet.

Kao što znamo, ovaj se sustav raspao nakon Drugog svj. rata i kroz period dekolonizacije tijekom druge polovice **20.** st. Međutim, esencijalna dinamika po kojoj države djeluju u korist kapitala unutar određene zemlje kroz manipulaciju geopolitičkim nejednakostima ostaje esencijalni dio kompozicije kapitalističkog svijeta.

Država mora djelovati da potpomogne interese kapitala – koje se često naziva 'poslovnim interesima' – zemlje nad kojom ima jurisdikciju. Unutar određene zemlje ona njeguje kapitalizam, zakone o vlasništvu koji mu trebaju da bi postojao proglašava svetinjom, otvara prostore akumulacije za kapital, spašava kapital od njegovih vlastitih destruktivnih tendencija (ponekad usprkos prosvjedima pojedinih kapitalista) i upravlja klasnom borbom kroz kombinaciju prisile i kooptacije: država može razbijati štrajkove i to i čini, ali ona također i dodjeljuje sindikatima ulogu u upravljanju radnom snagom te tako stvara sigurnosni ventil za klasnu borbu. Država je 'kolektivni kapitalist'; ona je jamac i potpisnik kapitalističkog sustava.

Ova se funkcija proširuje i na 'vanjsku politiku'. Država pregovara za pristup domaćih tvrtki resursima, investicijama, trgovini i širenju u inozemstvu. Uspjeh ovog procesa donosi profit natrag u zemlju pa kroz bogaćenje svog biznisa i 'nacionalne ekonomije', država osigurava materijalnu bazu za vlastitu moć: povećava svoje resurse, bogatstvo i sposobnost da se održi. Ona stoga nije jednostavno marioneta 'korporativnih interesa' nego zasebna stranka s vlastitim interesima.

Istovremeno, država se mora truditi da izbjegne dominaciju nad sobom, mora rasporediti svoje resurse –

vojne, diplomatske, kulturne i ekonomske – da održi svoju internacionalnu poziciju. Potrebna je neprekidna borba – bilo za okruglim stolovima s 'međunarodnim partnerima' u diskusiji o trgovinskoj politici, ili pod oružjem u međunarodnim 'kriznim žarištima' i 'vojnim intervencijama' – da se 'nacionalni interes' unaprijedi vani i obrani kod kuće. Ti se interesi unaprjeđuju održavanjem, branjenjem i manipuliranjem nejednakostima koje postoje u kapitalizmu širom geografskog područja. Na primjer, te su asimetričnosti danas često izražene kroz fenomene poput regionalnih monopola, neravnopravne razmjene, ograničenih tokova kapitala i manipulacija monopolskim rentama. Imperijalizam znači upotrebljavanje ovih razlika u korist ekonomije određene zemlje – tj. kapitala iz te zemlje. To je normalno funkcioniranje svjetske ekonomije, i vidi se npr. u SAD-ovom korištenju Međunarodnim monetarnim fondom ili Svjetskom trgovinskom organizacijom u korist finansijskim industrijama SAD-a, ili u kineskim manevrima u podsaharskoj Africi. Države moraju sudjelovati u ovom sustavu konstantno promjenjive ravnoteže moći bez obzira na namjere, jer će one koje ne budu u stanju oduprijeti se ili se nositi s ovim pritiscima biti potpuno njima nadvladane.

Funkcija rata je očita. Imperijalističke intervencije mogu povremeno biti motivirane kakvim kvantitativnim dobitkom, npr. eksploatacijom nekog specifičnog resursa. Međutim češće je u pitanju geopolitička strategija i nadjačavanje drugih blokova kako bi se održala regionalna i internacionalna moć. Resurse se obično gleda u strateškom smislu, a ne u smislu jednostavne eksploatacije. Da je iskorištavanje iračke nafte bilo jedini cilj SAD-a u Perzijskome zaljevu, bilo bi mnogo jeftinije i lakše ostaviti Sadama na vlasti i ispregovarati pristup. Ali radilo se o vojnom kontroliranju ovog strateškog resursa, zato invazija na Irak. Kontrola bliskoistočne nafte, koja će trajati duže od rezervi rivala, dat će SAD-u praktičnu kontrolu nad svjetskom ekonomijom, posebno nad ekonomijama Kine, Rusije, Japana i Europe, s njihovim rivalskim finansijskim i proizvodnim industrijama.

Slično tome, okupacija Afganistana imala je malo veze s iskorištavanjem nekih resursa, a itekako mnogo s kontroliranjem strateške točke u srednjoj Aziji i probojem u sfere utjecaja Rusije i Kine. Britanci i Rusi bili su okupirali Afganistan iz sličnih strateških razloga. Rat u Vijetnamu predstavljao je rizik za kratkoročnu akumulaciju kapitala, ali je međutim činio dio veće imperijalne strategije osmišljene da pogoduje interesima američkog kapitala osiguravajući SAD-u vodeću globalnu ulogu i čineći 'slobodni svijet' sigurnim za ulaganje i iskorištavanje. No, iz ovih praksi ljevičari često izvlače upitne zaključke. Slijedeći logiku podržavanja borbi za nacionalno oslobođenje, i potrebu da pronađu objekt za podržavanje, ljevičari će često navijati za režime država koje su objekt makinacija zapadnog imperijalizma. Ali 'nacionalna potlačenost' nema nikakve veze s klasnom borbom, a podržavati režime koji aktivno tlače 'svoje' radnike i progone manjine u sklopu 'antiimperijalističke' politike je potpuno reakcionarno. Takva podrška znači nerazumijevanje imperijalizma, koji je posljedica svjetskog kapitalističkog sustava. Države i nacionalni kapitali koji imaju neravnomjeran odnos s većim silama također imaju asimetrične odnose s drugima. 'Žrtve' zapadnoga imperijalizma imaju vlastite naume, i vlastite imperijalističke politike. Iran i Venezuela, na primjer, ih sigurno imaju; Venezuela u promicanju svojeg interesa proširenjem svoje sfere utjecaja širom Latinske Amerike, a Iran čineći isto u Iraku, Libanonu, Africi i drugdje.

Imperijalizam ne izvire jednostavno iz nekolicine velikih sila, tlačeći manje države i šireći se svijetom. Bez sumnje su neke imperijalističke politike mnogo uspješnije od drugih. Ali nacionalna država ima imperijalizam u krvi. Čak i kad bi država htjela ostati 'civilizirana' i izbjeđavati dinamiku imperijalističkog natjecanja i sukoba, bila bi prisiljena braniti se od pokušaja drugih sila da uvrebaju ovu slabost, koristeći metode manje ili veće direktnosti. Kao rezultat, manje probitačne države priklanjaju se onim jačima, vodeći se logikom koju i dijete razumije.

Poslije nacionalizma

Ostaje međutim učestalo pitanje. Ako se anarhisti ne pridružuju ljevici u podržavanju borbe za nacionalno oslobođenje i zahtijevanju nacionalnog samoodređenja, što onda podržavamo? Koja je naša alternativa?

Na jednoj razini, to bi pitanje trebalo odbaciti. Mnogo je stvari koje principijelno ne podržavamo, i na koje nismo dužni ponuditi alternativu. Odbijanje da podržimo nešto aktivno reakcionarno u svojim ciljevima je bolje nego 'činiti nešto' što se kosi s našim temeljnim principima. Nacionalizam ne može ponuditi ništa osim daljnjih ciklusa sukoba, s izgledima da se povećaju u broju i težini kako se nacionalna kompeticija nad sve manjim svjetskim energetske resursima bude pojačavala. Kada se sukob postavi u okvirima nacionalnog – kad ga se shvaća kao sukob između potlačene i tlačiteljske nacije – radnička klasa nužno gubi.

Internacionalisti su upoznati s čestom histeričnom reakcijom na intervencije. Za mnoge je 'Otpor' imperijalističkom ratnom huškanju izvan propitivanja i kritike – protivnici određenih imperijalističkih projekata prestaju biti akteri s ciljevima i namjerama kao kapitalistička frakcija koja i jesu; oni su jednostavno 'otpor' i kao takvi su izvan domašaja kritike. Ljevičarska potpora 'palestinskom otporu', npr, slijedi takvu logiku – obuhvaća čak i skupine poput Hamasa, koje vrše represiju nad radničkim borbama, razbijaju pikete prijeteci oružjem, tlače žene te zlostavljaju i ubijaju homoseksualce i lezbijke. Ali sve se ovo zaboravlja kada se Hamas pribroji 'otporu', a kritizirati 'otpor' je skandalozno. Sagledati pitanje iz klasne perspektive, objaviti činjenicu da se snage nacionalnog oslobođenja ponašaju upravo kao kapitalističke snage, što i jesu, i da brane interese kapitalizma, države ili države u nastajanju protiv svake nezavisne borbe radničke klase, ili čak i naznake borbe, ekvivalent je pristajanju uz imperijalizam. Odbijanje da se pristane uz jednu frakciju po ovoj logici je praktički isto što i pristati uz drugu.

Problem je u tome što je običaj da se svijet gleda kroz nacionalnu umjesto kroz klasnu vizuru duboko usađen u psihologiju ljevice, jednako koliko i šireg društva. Iako ljevičari mogu biti sposobni za kritiziranje nacionalizma u svojem dvorištu, nesposobni su da učine isto kad se radi o egzotičnim stranim pokretima.

To odražava nemoć ljevice. Kada se susretnu s brutalnim ratom i pokoljima stanovništva u dalekim dijelovima svijeta, traži se opunomoćenik na poprištu zbog vlastite nemogućnosti djelovanja. Podržavanje slabije strane – 'otpora' – služi kao surogat.

Ipak, kad smo suočeni s ratovima u drugim dijelovima svijeta, moramo se suočiti sa stvarnošću da malo što možemo učiniti da zaustavimo ovaj ili onaj rat. Bojkoti robe ove ili one nacije u sukobu (npr. redoviti pozivi na bojkotiranje izraelske robe) imaju malo efekta, bez obzira što nam 'činjenje nečega' možda donosi neke pozitivne osjećaje. U areni rata i sukobljenih nacija klasna borba je jedina strategija koju možemo podržati ako težimo svijetu bez ratova – za nacionalno oslobođenje ili drugih ratova.

Borba iz klasne pozicije – za materijalne interese radničke klase, umjesto borbe na polju nacionalizma, to je ono što oslobađa od okova nacionalizma. Sve nacionalne snage dijele interes da spriječe nezavisne radničke pokrete, a snage 'nacionalnog oslobođenja' imaju istu historiju suzbijanja nezavisnih radničkih akcija – IRA, npr, je u cilju održavanja trans-klasnog jedinstva pod stijegom irskog republikanizma suzbijala štrajkove za vrijeme klasnih borbi 1920-ih. Noviji primjer je Hamasovo razbijanje štrajka učitelja i državnih zaposlenika. Nacionalizmu se treba suprotstaviti jer on sputava radnike pod sobom te suzbija klasne borbe, jer one znače prijetnju da te spona puknu, a to je rizik koji užasava nacionalističke pokrete.

Princip zauzimanja klasne linije, umjesto nacionalne, mora utjecati i na politiku zemalja u kojima živimo. Nacionalizam je snažna sila, i ima snažan utjecaj nad radničkom klasom diljem svijeta. U Britaniji – gdje se identitet i pripadanje nekoj etničkoj, rasnoj ili vjerskoj zajednici konstantno reklamira i mobilizira u

službenom diskursu – potreba za pripadnošću narodu, zajednici ili kulturnoj skupini ispunjava snažnu funkciju i nudi ljudima bez imovine i moći nešto važno čemu mogu pripadati, nešto više i šire od bljutave monotonije svakodnevnog života. Nacionalizam se pakira i prodaje kao još jedna roba, spektakl participacije u društvu koje je definirano razdvajanjem naših potreba i želja od razloga naše svakodnevne aktivnosti. Ideja pripadanja zajednici, imanja baštine koju smatraš svojom i nečega višeg i šireg od neposredne stvarnosti čime se možeš ponositi vrlo je moćna.

Kao rezultat, nacionalizam može prekriti i iskriviti klasne borbe; sukobi oko materijalnog mogu postati borbe za obranu nacionalnog interesa, borbe za reorganizaciju nacije kroz uspostavljanje drukčijeg oblika vlasti, borbe protiv drugih dijelova radničke klase definiranih po nacionalnoj, rasnoj ili sektaškoj osnovi. Mnoštvo je povijesnih primjera rasističkih štrajkova protiv crnih radnika, protiv imigranata, ili u druge reakcionarne svrhe, od štrajka lučkih radnika u obranu Enocha Powella, do štrajka lojalističkih ulsterskih radnika protiv dijeljenja vlasti u Sjevernoj Irskoj.

Čak i u svakodnevnim borbama nalazimo umiješan nacionalizam, vidljiv u upotrebi nacionalističkih mitova u diskursu, ili u nacionalizmu sindikata. Pojava nacionalnih zastava na demonstracijama, piketima i skupovima širom svijeta nije rijetka.

No, svijest se razvija tijekom borbe. Revolucionarna svijest ne zadobiva vodeću poziciju u društvu kao rezultat preobraćenja čitave populacije na anarhističke pozicije – ona ne dolazi kao rezultat pobjede u 'ratu ideja' u areni demokratske debate. Propaganda je korisna i potrebna, ali njena uloga je da izgradi političku manjinu koja se može priključiti borbama, osvojiti poštovanje za anarhističke ideje i primijeniti ih u praksi. Revolucionarna svijest pojavljuje se kao rezultat masovne borbe, a klasna borba je kapitalizmu imanentna.

Upravo kroz masovnu borbu razvija se svijest. Pod kapitalizmom rijetko postoje 'čiste' borbe. Borbom u obranu materijalnih interesa radničke klase, vezanom uz materijalne zahtjeve – višu plaću, kraće radno vrijeme, pristup uslugama, te jednog dana i protiv rada i kapitalizma općenito – može se razvrgnuti uze nacionalizma, ističući nekompatibilnost naših potreba s potrebama kapitalizma da ostane profitabilan. Odvojeni interesi klasa postaju očiti u takvim borbama, i sposobnost da se izvede zaključak da se sam kapitalistički sistem mora uništiti može se proširiti, i već se jest širila, poput požara.

Internacionalističke političke grupe i organizacije imaju važnu zadaću, da agitiraju protiv nacionalizma i da suzbijaju nacionalističke tendencije u borbama, kako se one budu razvijale. Moramo se odlučno postaviti protiv militarizma, nacionalizma i rata, i u skladu s time agitirati u praksi. Moramo se suprotstavljati nacionalizmu među radničkom klasom, nudeći solidarnost oko klasnih interesa kao praktičan put kojim ljudi radničke klase mogu obraniti svoje interese. Protivno ljevici i njezinim prijedlozima reorganizacije kapitalističkog svijeta nacija-država, mi čvrsto zastupamo svijet bez granica, bez nacija i bez država, svijet baziran na slobodnom pristupu proizvodima ljudske aktivnosti, namirenje ljudskih potreba i težnji, kooperativan, bezdržavni svijet u kojem ljudska bića mogu ostvariti svoj puni potencijal kreativnih bića. U borbi prema tom krajnjem cilju, čvrsti smo u našem stavu da radnici nemaju domovinu, da se radnička klasa mora ujediniti preko svih podjela, i da je solidarnost svih radnika princip na koji se oslanjaju bilo kakve buduće pobjede.

Kao zaključak, ovdje ćemo iznijeti neke prijedloge za djelovanje anarhista pri susretu s nacionalizmom u zemljama u kojima djeluju, te pri susretu s nacionalizmom za antiratnih aktivnosti.

Prvo, klasni anarhisti trebali bi organizirati na radnom mjestu kad je god to moguće, te se uključivati u podršku štrajkovima i drugim akcijama koje pomažu razvoj klasne svijesti. Anarhisti se trebaju umrežavati s drugim slobodarskim borbama, te se na radnim mjestima zalagati za slobodarske taktike kao što su masovni sastanci i direktna akcija. Anarhisti na radnom mjestu, održavajući klasnu perspektivu, trebali bi se protiviti podjelama radničke klase po rasi i nacionalnosti, i zagovarati solidarnost preko svih međā, solidarnost s tendencijom razvoja kako se radnici različitih porijekala i iskustava budu udruživali u borbi.

Anarhisti bi trebali suzbijati nacionalističke mitove koji ometaju praktičnu radničku solidarnost; lažima o

useljenicima koji otimaju radna mjesta i stambeni prostor treba suprotstaviti stvarnost situacije, da razlozi naših svakodnevnih problema leže u činjenici da kapitalistički sustav ne namiruje naše potrebe, niti tome služi.

Kao drugo, anarhisti su uvijek bili uključeni u antimilitaristički i antiratni aktivizam. Ni danas nije drukčije, i anarhiste se može naći na ulici u prosvjedima protiv ratova koje imperijalizam povlači. Kad se sretnemo s nacionalno-oslobodilačkim argumentima i nacionalističkim odgovorima na rat, trebali bismo nastupati s opravdanom odvratnošću spram rata, ali suprotstavljajući se nacionalističkoj analizi internacionalističkom, klasnom perspektivom.

To nisu mali zadaci, ali su od vitalne važnosti, i trebali bi biti u fokusu aktivnosti anarhističkog pokreta ovdje i sada.

[1] Stanovnici Pariza napali su 1789. zloglasnu utvrdu-zatvor da se opskrbe barutom, proizvevši iskrnu za Francusku revoluciju. Ta revolucija smatra se često točkom koja označava transfer vlasti od stare aristokratske klase u ruke kapitalističkim klasama u usponu.

[2] Val religijskih i društvenih previranja diljem Europe koji je izrodio protestantizam i doveo do opadanja moći Katoličke crkve.

[3] Privatna pljenidba zajedničkih pašnjaka tradicionalnog sela, koje je bilo važno za razvoj kapitalizma na dva fronta: prvo, postavljajući bazu za komodifikaciju zemlje u tandemu s tržišno vođenim promjenama u poljoprivredi, i drugo, razvlašćujući golem dio stanovništva koji su tada bili prisiljeni da postanu najamni radnici.

[4] Dokument u kojem se izlažu univerzalna, temeljna prava građana Francuske nakon Francuske revolucije. Smatralo se da ova prava proizlaze iz ljudske prirode.

[5] Woodrow Wilson, predsjednik SAD-a na kraju rata, doprinio da se nacionalnost i samoodređenje uzima kao put ka sređenim svjetskim odnosima.

[6] Fašistički pokret u Brazilu koji je, ne mogavši mobilizirati mase na rasnoj osnovi, odabrao slogan "Zajednica svih rasa i naroda" koristeći istu retoriku o komunizmu, liberalizmu itd. kao i njegovi europski rođaci.

[7] Versajskim ugovorom završen je rat. Saveznici su diktirali uvjete i precrtavali kartu Europe po principima nacionalnosti gdje je to bilo pogodno.

[8] 'EAM' je 'Nacionalni oslobodilački front', a 'ELAS' je 'Grčka narodnooslobodilačka armija', njegovo vojno krilo. Obojima je dominirala staljinistička Komunistička partija Grčke, koja je pokušala preuzeti vlast nakon poraza Nijemaca.

[9] U AFedovu izvorniku stoji "nationalities", pa smo se toga držali, iako bi na ovom mjestu podesniji prijevod bio "narodnost" odnosno "narod".

[i] Na Tesco Metro supermarketu razbijeni su prozori, a na zidu je napisano 'ubij Židove'.

[ii] Hamas je spriječio stanovnike Gaze da dođu do poljske bolnice na izraelskoj strani granice kod Ereza krajem siječnja. Vidi 'Vjerojatno deseci poginulih u Hamasovu osvetničkom napadu nakon ponovnog preuzimanja kontrole', Guardian, 30/01/09

Izvor: [AFed](#)
Prijevod: Grga
